

CODUL DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE UNIVERSITARĂ AL UNIVERSITĂȚII SAPIENTIA

1. Scopul și obiectivele

Codul de etică și deontologie universitară al Universității Sapienia (în continuare Codul de etică) reprezintă totalitatea principiilor etice legate de procesul de învățământ, de cercetare, de activitățile administrative din instituție.

Scopul Codului de etică este de a enunța și defini acele norme etice de importanță majoră în activitatea universității care nu sunt menționate în legi, regulamente sau proceduri și a căror cunoaștere și aplicare constituie baza unei vieți universitare depline. Codul de etică vizează pe lângă întărirea moralității și a conștiinței persoanelor implicate în viața instituției, crearea prin exemple vii, bine promovate, a unui comportament demn de urmat, păstrarea valorilor morale, facilitarea recunoașterii unor probleme etice precum și găsirea facilă de soluții pentru rezolvarea lor.

Universitatea se va strădui ca principiile de etică enunțate să reprezinte un fir conducător în toate acțiunile, deciziile sale, atât în ceea ce privește activitățile interne cât și în relațiile externe ale universității.

Cu toate că eludarea legilor, regulamentelor, procedurilor care guvernează activitatea universității constituie în același timp o încălcare a eticii universitare, în cele ce urmează Codul de etică universitară va trata acele aspecte care nu pot fi soluționate doar prin aplicarea normelor legale. Nu vor fi omise însă nici acele probleme jurisdicționale care au o puternică conotație etică.

2. Valorile etice ale comunității academice

Activând într-o lume a globalizării, a confruntărilor de idei și de concepții despre lume și viață, într-o varietate mare a normelor de drept, consfințite printr-o practică îndelungată, universitatea nu poate fi indiferentă față de acestea nici ca persoană juridică, nici ca o comunitate. Apărarea

tradițiilor și a valorilor morale dobândite de precursorii învățământului de limbă maghiară din Transilvania va trebui urmărită în așa manieră încât să nu lezeze normele de comportament, concepțiile despre lume și viață ale celor cu care membrii comunității academice vin în contact. Individul cu drepturile și obligațiile sale, comunitatea, respectiv demnitatea persoanei umane constituie valori definiții ale Universității. Atașat acestor valori majore sunt considerate ca fiind importante în activitatea instituției următoarele principii etice: libertatea academică, autonomia personală, justiția și echitatea, profesionalismul, cinstea și onestitatea, transparența, responsabilitatea personală, socială și profesională, bunăvoința, respectul și toleranța, obiectivitatea și nepărtinirea în evaluarea și recunoașterea meritelor.

Libertate academică

Universitatea asigură pentru comunitatea academică spațiu liber de manifestare a opiniei științifice, lipsit de ingerință politică, religioasă sau economică. În acest sens membrii comunității universitare trebuie să fie protejați față de orice formă a persecuției, a cenzurii și a manipulării. În relațiile din interiorul și din afara spațiului universității membrii comunității academice trebuie să manifeste o atitudine intelectuală critică față de acțiuni nepotrivite vieții academice, față de cei care încalcă prescripțiile legislative și normele etice. În formularea criticilor, personalul universității trebuie să manifeste moderație pentru a nu leza pe cât posibil persoana celor implicați, ceea ce nu înseamnă indiferență, mușamalizarea neregulilor ori camaraderie prost înțeleasă.

Obiectivitatea științifică este valoarea supremă față de orice influență sau constrângere reprezentând interese personale sau de grup. Acest principiu este valabil și în cazul lucrărilor elaborate la cerere. Libertatea academică se supune legii și normelor eticii profesionale. Manipularea, educația dogmatică, extremistă, instigatoare la ură este interzisă în cadrul universității. Educația universitară trebuie să cuprindă informarea privind evoluția teoriilor și ale principalelor puncte de vedere diferite din cadrul domeniului științific studiat, cu citarea surselor și dând posibilitatea studierii a acestora, chiar dacă nu corespund opiniei cadrului didactic sau dacă nu fac obiectul cursului predat.

Membrii comunității academice au dreptul la exprimare liberă a opiniilor referitoare la aspectele vieții sociale, științifice, artistice etc., atât în cadrul universității, cât și în afara acesteia, fără ca cei cu opinii diferite să fie dezavantajați sau discriminați .

Autonomie personală

Autonomia personală conferă cadrelor didactice dreptul de a elabora și îmbunătăți programele de studiu și de cercetare științifică. Cadrele didactice și cadrele din administrația universitară au dreptul de a lua propriile decizii personale referitoare la cariera lor profesională.

Fiecare membru al comunității universitare poate argumenta în mod deschis și liber, și își poate exprima opinia referitoare la domeniul de specialitate propriu la nivel de departament, la cursuri și seminarii, la conferințe științifice. Elementele de opinie și de luare de atitudine în probleme științifice trebuie evidențiate cu distincție.

Membrii corpului profesional au dreptul de a lucra și activa și în cadrul altor instituții de învățământ și/sau cercetare cu aprobarea scrisă a Senatului. Neluarea în considerare a acestei prevederi regulamentare constituie o abatere de la Codul de etică.

Personalul administrativ al Universității poate cumula mai multe funcții în condițiile impuse și cu acordul superiorului direct.

Sarcinile legate de fișa postului, inclusiv cele excepționale solicitate din interesul Universității, vor fi clasate pe prim plan față de obligațiile asumate în alte direcții.

Justețe și echitate

Membrii comunității academice vor fi tratați cu justețe, corectitudine și echitate, fără discriminare atât din partea superiorilor, a forurilor decizionale cât și între colegi. Membrii comunității universitare au obligația de a aplica, fără excepții, principiul competitivității și al șanselor egale în orice situație legată de procesul educațional, de cercetare sau de angajare în muncă.

Utilizarea oricărui sistem bazat pe corupție, nepotism sau relații neacademice, atât în cadrul universității cât și în relațiile externe ale acestuia este dezavuată de comunitatea academică.

În munca lor, membrii comunității universitare vor evita sau elimina incompatibilitățile datorate acumulării diferitelor relații și funcții, situații ce pot obstrucționa evaluarea și rezolvarea corectă a problemelor, precum și luarea unor decizii obiective.

Profesionalism

Viitorul instituției stă în profesionalismul membrilor săi, în munca de calitate, în spiritul unei gândiri pozitive și inovative. Din acest motiv membrii comunității universitare sunt încurajați să promoveze originalitatea, spiritul inovativ și munca de calitate, să contracareze prin toate mijloacele disponibile orice manifestare a spiritului de muncă bazat pe superficialitate, amatorism, neimplicare, mărginire, discriminare și fraudă.

Membrii comunității academice trebuie să contribuie la corectarea oricăror erori morale sau materiale pricinuite direct sau indirect de activitatea lor profesională.

Cinste și onestitate

Fiecare membru al comunității universitare are obligația de a manifesta cinste și corectitudine în activitatea educativă, de cercetare, de administrare și în cea de conducere. Persoanelor care au luat parte la realizarea unui rezultat științific, concretizat într-o publicație, brevet de invenție, raport de cercetare, carte ori capitol de carte trebuie să li se recunoască contribuția de către directorul colectivului, departamentului, conducerii facultății și a universității.

Orice tip de fraudă intelectuală, cum sunt, de exemplu, acapararea rezultatelor științifice realizate de alții, „confecționarea” unor rezultate, copierea la examen, însușirea lucrărilor de diplomă, fie ele și prin cumpărare de pe „piață”, prezentarea unor sinteze drept rezultat al muncii proprii, omisiunea sau înregistrarea greșită voită a stărilor de fapt în registre sau în dările de seamă etc. este o încălcare grosolană a eticii universitare și se pedepsește în baza legii.

Folosirea realizărilor altora fără indicarea sursei, comasarea textelor proprii și a celor scrise de alții, fără numirea autorului în cauză, preluarea unor fragmente fără referință, chiar și cu unele modificări, ca și lipsa referinței clare la proveniența unor texte constituie abatere de la etica și deontologia profesională.

Transparență

Universitatea asigură accesul la orice informație care poate fi importantă pentru angajații săi, pentru studenți și potențiali studenți, pentru instituțiile cu care universitatea colaborează ori pentru publicul larg. Publicarea acestor informații se va face întotdeauna în interesul universității. Vehicularea unor informații false, trunchiate ori scoase din context în cadrul și în afara instituției este o acțiune ce lezează interesele Universității. Manifestările de acest gen

reprezintă o încălcare a conduitei profesionale a personalului academic, și nu poate fi acceptată în colectivitate.

Transparența constituie un principiu care va trebui să fie aplicat atât în activitățile cu studenții cât și cu angajații actuali sau cei de viitor. La interviuri organizate cu ocazia unor concursuri – admitere sau angajare – este interzisă abordarea problemelor personale, religioase, de familie sau de altă natură cu caracter strict personal.

Responsabilitate personală, socială și profesională

Membrii comunității academice trebuie să manifeste responsabilitate față de propria persoană, față de colegi, de studenți, de comunitatea din care provin și în care își desfășoară activitatea.

Universitatea încurajează membrii comunității la descoperirea problemelor specifice comunității și a regiunii și la implicare în rezolvarea acestora. Reprezentând instituția, membrii comunității universitare au obligația de a respecta principiile etice și standardele profesionale în și înafara spațiului academic.

În spiritul principiului responsabilității membrii comunității academice vor evita implicarea lor în situații care ar putea periclita integritatea, buna apreciere a comunității academice. Atitudinea cinică, malefică, umilitoare, conspirativă, dominantă, discriminatorie, abuzivă, hărțuitoare în relațiile cu colegii, cu studenții și cu subalternii nu este acceptată în viața universitară.

Vehicularea în public a problemelor ivite și încă nesoluționate de comunitatea universitară constituie o încălcare a eticii universitare. Informațiile destinate publicului se vor comunica cu acordul rectorului sau a reprezentanților locali ai acestuia.

Bunăvoință și grijă

Universitatea încurajează atitudinea binevoitoare și grijulie față de orice persoană sau grup aflat în dificultate. Această atitudine însă nu poate contraveni principiului evaluării obiective și nu poate constitui pretext pentru manifestări protecționiste.

Respect și toleranță

Față de atitudini umilitoare, arogante, cinice, discriminatorii instituția susține acceptarea diferențelor dintre oameni, spiritul înțelegerii, al respectului și al toleranței. Persecuția de orice natură (amenințare sau hărțuire intelectuală sau fizică, umilire, scrisori anonime etc.) manifestată în relațiile dintre superior și subaltern, cadru didactic, respectiv personal administrativ și student nu sunt acceptate în viața universității.

Toleranța însă nu înseamnă indiferență sau acceptarea unor manifestări contrare normelor legale valorilor, morale și etice, ci presupune răbdare, înțelegere și acceptarea cu empatie a diferențelor ce nu afectează demnitatea umană.

Obiectivitate și nepărtinire în recunoașterea meritelor

Universitatea recunoaște și onorează rezultatele individuale și colective care ajută la îndeplinirea obiectivelor stabilite în Carta instituției. În evaluarea rezultatelor obținute se apelează la obiectivitate și nepărtinire. În evaluarea unei persoane sau unui colectiv se va evita apariția conflictului de interese. În acest scop orice persoană care în urma unor relații anterioare sau datorită unor relații de rudenie până la gradul IV inclusiv are legătură cu cel evaluat nu va putea accepta prezența într-o comisie ori într-un for de decizie. Cadrele didactice sau personalul administrativ nu pot evalua singuri studenții sau personalul din subordine cu care se află în relații

de rudenie până la gradul II, iar studenții aflați în situații similare se vor abține în a evalua cadre didactice cu care sunt înrudiți.

3. Valabilitatea Codului de etică

Codul de etică se aplică tuturor membrilor comunității academice ale Universității Sapiientia, studenților de la oricare formă de instruire, cadrelor didactice titulare și asociate, cercetătorilor, personalului tehnic și administrativ, personalului didactic auxiliar, persoanelor aflate în relații contractuale cu universitatea, indiferent de cetățenie, naționalitate, sex, convingeri religioase și filosofice.

Codul de etică este aplicat la toate locurile de muncă din spațiul universitar și în afara acestuia, când membrii comunității academice sunt implicați sau acționează în numele Universității Sapiientia. Nu intră sub incidența Codului de etică problemele și acțiunile personale ale membrilor și cele dintre membrii comunității academice care nu influențează în nici un mod procesul de învățământ, de cercetare, activitățile administrative și gospodărești din instituție.

Este preferabil ca persoanele cu funcții de conducere sau cu apariții publice să fie alese din rândul celor care și în viața lor personală acționează în spiritul acestui Cod de etică, însă nici acțiunile personale ale acestora nu intră sub incidența acestui Cod.

Codul de etică intră în vigoare după cinci zile de la adoptarea lui în Senat, iar pentru noii sosiți în comunitate din momentul înscrierii sau angajării.

4. Principii morale și etice valabile tuturor membrilor comunității academice

Membrii comunității academice trebuie să manifeste solidaritate între ei și loialitate față de Universitatea Sapiientia. Membrii comunității academice se vor abține de la orice manifestare care să lezeze interesele și prestigiul instituției. Loialitatea și colegialitatea manifestată nu poate veni în contradicție cu normele etice. Loialitatea față de universitate nu exclude atitudinea critică față de anomaliile constatate în activitate. Semnalarea deficiențelor într-un mod constructiv este o obligație morală a membrilor comunității academice.

Membrii comunității delegați în funcții de conducere sau însărcinați cu rezolvarea unor probleme sunt obligați la îndeplinirea acestor responsabilități cu maximă promptitudine la nivelul competențelor lor profesionale.

Membrii comunității academice trebuie să aibă un comportament ponderat și exemplar. În viața de toate zilele trebuie să evită situații în care, din vina lor sau a altora, onoarea și demnitatea personală sau reputația universității pot fi afectate.

Membrii comunității academice a universității vor manifesta unii față de alții solitudine, respect, curtoazie, corectitudine. Se vor îngriji ca răspunsurile la problemele formulate oral sau în scris de colegi, șefi și subalterni ori studenți să fie transmise pe cât posibil în limba petiționarului, în cel mai scurt termen posibil.

În cazurile în care membrii comunității academice se află în conflict, situații critice cu parteneri interni sau externi universității, se recomandă ca în prima instanță cel în cauză să caute greșelile în activitatea proprie, manifestând față de propria-i persoană suficientă severitate dar în același timp dreptate, iar față de cei cu care se află în divergență indulgență. În soluționarea divergențelor dintre persoane este de dorit ca inițiatorii să fie cei implicați în găsirea soluțiilor. În

situația apariției unui conflict între șef și subaltern, inițiatorul atenuării sau rezolvării problemei trebuie să fie cel cu funcția superioară de conducere. Problemele divergente se vor discuta cu obiectivitate și în mod deschis. Amânarea rezolvării conflictelor ivite nu este de dorit pentru nici una din părți, ci trebuie găsite soluții eficiente și drepte, apelând la compromisuri constructive, benefice amândurora, fără a face însă rabat de la normele etice și morale.

În cazul în care membrii comunității academice greșesc față de semenii, colegii, studenții, partenerii este de așteptat să-și recunoască greșelile, să ceară scuze pentru prejudiciul moral și durerile pricinuite.

Membrii comunității academice ai universității pot face declarații publice doar în sfera de competență definită prin funcția și prin contractul de muncă.

Personalul angajat și studenții universității sunt obligați să păstreze ca secret profesional toate informațiile și datele personale de care au luat cunoștință în activitatea lor. Personalul administrativ și de conducere al universității este obligat să trateze cu discreție informațiile referitoare la persoane – angajați, studenți, colaboratori –, acestea fiind considerate secrete de serviciu.

Membrii comunității academice au ca îndatorire morală participarea activă la dezvoltarea spiritului Universității Sapienția, la cultivarea tradițiilor și la crearea de noi tradiții.

Membrii comunității academice trebuie să aibă o **ținută decentă, adecvată locului de muncă**. Se vor abține de la utilizarea substanțelor psihotrope, a băuturilor alcoolice – cu excepția unor evenimente festive colective – în incintele instituției acestea fiind fapte ilegale, care constituie o gravă atingere a imaginii instituției și – ca atare – și un delict etic.

Membrii comunității academice nu vor promova comportamente, atitudini, acțiuni sau concepții de discriminare pe criterii religioase, politice, etnice, sexuale etc., în relațiile din universitate. Ei se vor abține de la orice fel de relații care pot fi interpretate ca hărțuire ori molestare.

Oferirea directă sau indirectă și acceptarea oricărui avantaj necuvenit sunt incompatibile statutului de membru al comunității academice. Un astfel de comportament, de multe ori calificat ca ilegal și pedepsit ca atare, constituie o gravă încălcare a eticii universitare. Din acest motiv membrul comunității academice este obligat să refuze orice cadou sau avantaj care sunt oferite pentru a influența deciziile sale viitoare. Trebuie evitate și gesturile interpretabile ca o corupere.

Cum universitatea nu este spațiul de manifestare a politicilor de partid, ori a prozelitismului religios, nici-un membru al comunității nu poate fi apreciat după apartenența sa politică sau religioasă.

5. Reguli de comportament ale cadrelor didactice

Menirea primordială a cadrului didactic este servirea studenților în însușirea de cunoștințe și deprinderi și a valorilor etice și morale caracteristice profesiei alese. Prin transferul de cunoștințe, aptitudini și deprinderi cadrul didactic asigură dezvoltarea personalității fiecărui discipol, asigurând astfel pregătirea pentru o viață creatoare de bunuri și valori. În această nobile activitate cadrul didactic participă cu întreaga sa ființă, influențând prin acțiunile și gestul său personalitatea discipolului. De aceea este extrem de important ca să existe o consonanță între acțiunile și vorbele dascălului.

Cadrul didactic trebuie să lupte zi de zi împotriva rutinei, trebuie să-și îmbunătățească continuu cunoștințele, să fie la curent cu noile descoperiri atât în plan profesional cât și al metodologiei predării. Neglijarea acestui aspect constituie o gravă încălcare a normelor etice.

Relația cadrelor didactice cu studenții trebuie să fie una de dascăl-discipol. Dincolo de transmiterea de cunoștințe, cadrul didactic trebuie să fie preocupat în dezvoltarea interesului studentului față de disciplina predată, în oferirea de modele de viață profesională, într-un cuvânt să fie educatorul tânărului. În activitatea sa va sprijini spiritul de inițiativă a cursanților și va îndruma cursanții la găsirea soluțiilor proprii la problemele ridicate de disciplină. Fiind un dascăl și educator în același timp, cadrul didactic trebuie să posede următoarele însușiri: umanism, spirit de înțelegere, conștiinciozitate, răbdare, empatie, altruism, spirit de sacrificiu, autocunoaștere, autocontrol și responsabilitate. În același timp ca îndrumător al devenirii viitorilor specialiști, cadrele didactice trebuie să posede și să manifeste în activitatea lor capacitate decizională, creativitate, optimism, fermitate, elasticitate, deschidere față de ceilalți, capacitate organizatorică, respect față de semenii și iubire de adevăr.

În relațiile dintre cadrele didactice, dintre cadru didactic și studenți trebuie utilizat un mod de adresare acceptat de ambele părți. Contravine normelor etice adresarea jignitoare, nepoliticoasă, înjositoare, trufașă și fără respect.

Îndrumările, explicațiile date subalternilor, studenților trebuie formulate la obiect, în mod politic, fără iritare.

Persoana evaluată va fi tratată cu respectul cuvenit. Comportamentul cinic, înjositor, zeflemitor, de intimidare constituie grave încălcări ale eticii universitare. Intimidarea în public a studentului este cu atât mai gravă.

Este o obligație morală a cadrului didactic examinator ca evaluarea să fie după merit și să poată fi justificată la orice solicitare. Cadrul didactic are obligația de a preciza cauzele unui insucces sau a unei note mari, precum și soluția sau răspunsul corect la întrebare.

Cadrul didactic trebuie să evite evaluarea colegilor, subalternilor, studenților cu care se află în legături de rudenie, ori în conflict, sau cu care a dobândit în activități extrauniversitare relații personale strânse.

În disputele interne din departamente, facultăți sau universitate cadrele didactice nu pot antrena studenții ca masă de manevră, exercitarea de presiuni asupra lor constituie o gravă încălcare a codului de etică și deontologie profesională.

Activitățile din colectivele de cadre didactice – departamente, centre de cercetare, facultăți – vor trebui să fie caracterizate prin respect reciproc, acceptarea opiniilor divergente, respectarea diferențelor și a libertății personale. În evaluarea colegilor, cadrele didactice vor da dovadă de obiectivitate, utilizând doar criteriile de evaluare acceptate de către instituție și care vizează performanțele profesionale, rezultatele și meritele din domeniu.

În relațiile dintre cadre didactice, respectiv dintre studenți și cadre didactice se va evita abuzul de timp și celuilalt, nerespectarea programului convenit constituie o încălcare a eticii profesionale.

Abuzarea poziției de profesor este inacceptabilă în relația cu studenții.

În situații excepționale cadrele didactice nu se pot sustrage de la munci de evitare a pericolelor și nu pot obstructiona, nici întârzia, rezolvarea problemelor ivite.

6. Reguli de comportament ale cercetătorilor, personalului administrativ și tehnic

Personalul angajat în cercetare trebuie să se manifeste în întreaga sa activitate ca un apărător al autonomiei personale, a libertății de creație, să promoveze ideile originale și inviolabilitatea rezultatelor obținute. Trebuie să împiedice prin orice mijloace înstrăinarea de către terțe persoane a rezultatelor obținute în activitatea de creație. În cadrul dezbaterilor pe teme științifice se va manifesta cu înțelegere și întrajutorare colegială, va utiliza gândirea pozitivă și critica constructivă. În redactarea de lucrări va apela la citările adecvate și va ține cont de priorități în evidențierea autorilor. În întreaga sa activitate se va îngriji să evite chiar și bănuiala unei plagizări, iar învinuirile nelegitime vor fi respinse cu hotărâre și promptitudine.

Personalul de cercetare, tehnic, didactic auxiliar și administrativ își va desfășura activitatea cu respectarea standardelor profesionale, cu utilizarea eficientă a timpului de lucru punând accent cu precădere pe legalitate, obiectivitate, imparțialitate, transparență, exigență și responsabilitate personală, deschidere spre nou, cumpătare în ceea ce privește interesele persoanelor cu care vin în contact.

Trebuie să manifeste respect reciproc, respect față de cadrele didactice și studenți. Nu pot pretinde sau accepta favoruri necuvenite. Pentru îndeplinirea sarcinilor de serviciu stipulate în contractul individual de muncă nu pot pretinde în afara remunerației legale alte contraservicii.

7. Reguli de comportament ale studenților

Studenții universității, considerați ca membri ai comunității academice, se vor manifesta conform principiilor formulate în prezentul Cod. Studenții universității nu vor cauza voit daune instituției prin distrugerea, incendierea, spargerea bunurilor. Schimbarea destinației spațiilor și dotărilor în alte moduri decât cele prevăzute în Regulamentul de funcționare constituie în sine o abatere morală majoră. În activitatea lor profesională studenții trebuie să manifeste corectitudine, atașament față de valorile universității, respectul cuvenit în relațiile cu personalul universității. Se vor strădui să ofere maximum din capacitatea lor de muncă, folosind eficient timpul și dotările pentru propășirea lor intelectuală. Studenții se vor abține de la utilizarea de metode nelegale – înșelăciune prin folosirea actelor false, copiere, corupere, plagiat – în promovarea probelor de evaluare, mijloace dezavuate de comunitatea academică. În cazul constatării încălcării normelor etice se va proceda în conformitate cu prevederile Regulamentului de studii.

Atunci când se dovedește că rezultatele unui examen, fie el și de doctorat, au fost obținute în mod fraudulos sau prin încălcarea prevederilor codului de etică și deontologie universitară se aplică prevederile articolelor 144 alin. (4), 147 alin. (2) și 170 ale Legii educației naționale nr. 1/2011.

Vestimentația indecentă, comportamentul și limbajul neadecvat, incompatibil cu spiritul academic sunt dezavuate atât în incinta instituției cât și în afara ei.

Foștii studenți ai universității, înscriși sau nu în asociația alumni, membrii comunității academice, vor trata cu solidaritate ”alma materul”, contribuind prin criticile și soluțiile lor constructive, ori prin sprijin material, în limita posibilităților, la propășirea instituției.

8. Reguli de comportament ale persoanelor aflate în funcții de conducere

Persoanele din conducerea universității trebuie să dispună de competențe profesionale și manageriale. Din punct de vedere etic este de condamnat persoana care aspiră sau acceptă funcții de conducere fără a dispune de cunoștințele și competențele necesare postului vizat.

Persoanele de conducere trebuie să manifeste responsabilitate în formularea deciziilor, luând în considerare totdeauna interesele și viitorul Universității Sapiientia.

Conducătorii diferitelor compartimente vor aplica principiul subsidiarității, respectiv deciziile se vor lua la nivelul optim de competențe. Sprijină cu toată priceperea și forța lor acțiunile pe care colectivele sau persoanele din subordine le formulează și le pot soluționa potrivit puterii și competențelor lor.

Liderii instituției trebuie să manifeste o atenție sporită față de subalterni și parteneri. Principala obligație morală este de a ține o legătură permanentă cu subalternii în problemele repartizate spre soluționare, în problemele vitale ale instituției. Principala lor preocupare este de a asigura condițiile adecvate îndeplinirii sarcinilor profesionale, facilitând transferul de cunoștințe, de competențe, promovând spiritul de echipă, neomițând recunoștința morală și materială pentru activitățile bine realizate.

Persoanele de conducere sunt obligate de a realiza informarea promptă și corectă asupra deciziilor luate, punând la dispoziția membrilor comunității informațiile relevante din viața de zi cu zi a instituției, exceptând datele clasificate ca secrete de serviciu.

Liderii trebuie să mențină buna funcționare a instituției și în perioadele tranzitorii.

Persoanele aflate în funcții de conducere sunt obligate a asculta opiniile subalternilor legate de funcționalitatea sau dimpotrivă disfuncționalitățile constatate la nivelul lor de activitate.

În stabilirea unor recompense sau sancțiuni persoanele de conducere vor da dovadă de gândire rațională, justă și de curaj în decizie. Vor evita totdeauna apariția unei minime suspiciuni de părtinire.

Persoanele aflate în funcții de conducere vor trata cu discreție datele cu caracter personal de care au luat cunoștință în exercițiul funcțiunii, și o vor păstra secret și după terminarea misiunii. Constituie o abatere gravă de la etica profesională utilizarea informațiilor personale în vederea exercitării de presiune asupra celui în cauză pentru a favoriza luarea de decizii sau atitudini favorabile liderului.

Persoanele de conducere trebuie să evite discreditarea subalternilor prin acțiuni proprii sau ale altora, combătând și încercările acestora. Atitudinile critice asupra unor acțiuni și fapte, realizate sau dimpotrivă omise a se face, formulate în mod constructiv, nu pot fi considerate ca acțiuni de discreditare personală.

9. Incompatibilități prevăzute de Legea educației naționale și modul de soluționare

Funcțiile de conducere aflate într-o poziție directă de subordonare, control, autoritate sau evaluare instituțională, se află în relație de incompatibilitate, în sensul art. 295 alin. (4) din Legea educației naționale nr. 1/2011 și nu pot fi ocupate concomitent de către soți, afini și rude până la gradul al III-lea inclusiv, după cum urmează:

a) președintele Senatului cu rectorul, prorectorii, președintele consiliului de administrație, membrii consiliului de administrație, decanii, prodecanii, directorul general administrativ, directorii economici ai centrelor de studii, directorii de departamente, directorii centrelor de cercetare;

b) rectorul cu prorectorii, membrii consiliului de administrație, decanii, prodecanii, directorul general administrativ, directorii economici ai centrelor de studii, membrii consiliului de administrație, directorii de departamente, directorii centrelor de cercetare;

- c) prorectorul cu decanii, prodecanii, membrii consiliului de administrație, directorii de departamente, directorii centrelor de cercetare, conducătorii unităților aflate în subordonarea prorectorului sau directorului respectiv;
- d) membrii consiliului de administrație cu decanii, prodecanii, directorii economici ai centrelor de studii, directorii de departamente, directorii centrelor de cercetare;
- e) directorul general administrativ cu decanii, prodecanii, ceilalți membri ai consiliului de administrație, directorii economici ai centrelor de studii, cu persoanele cu funcții de conducere în cadrul departamentului / serviciilor tehnico-administrative și cu personalul aflat în subordine;
- f) decanul cu prodecanul(nii) facultății respective, cu directorul economic al centrului de studiu, directorii de departamente din cadrul facultății respective, directorii centrelor de cercetare, conducătorii unităților subordonate facultății respective;
- g) prodecanul cu directorii de departamente din cadrul facultății respective, cu directorul economic al centrului de studiu, cu directorii centrelor de cercetare;
- h) directorul de departament cu directorii centrelor de cercetare și cu conducătorii unităților subordonate departamentului respectiv și personalul didactic și administrativ avut în subordine;
- i) conducătorul de doctorat cu studenții-doctoranzi conduși de acesta.

Orice persoană se află în incompatibilitate cu calitatea de membru într-o comisie de evaluare, de contestație, de concurs sau de promovare având ca obiect evaluarea activității profesionale și/sau științifice a unui angajat al instituției de învățământ superior sau a unui candidat cu care se află în relație de soți, afini și rude până la gradul al III-lea inclusiv, respectiv în relații personale strânse. Prezența soților și a rudelor de gradul I în structuri colective de conducere – Senat, Consiliul de administrație, Consiliul facultății și Consiliul departamentului – sau comisii de concurs ori de evaluare nu este agreată în Universitatea Sapientia.

Într-un departament în accepțiunea art. 133 din Legea educației naționale nr. 1/2011, se află în relație de incompatibilitate conform art. 295 alin. (4) din Legea educației nr. 1/2011, și nu pot fi ocupate concomitent de persoane care se află unul/una față de celălalt/cealaltă într-o poziție de conducere, control, autoritate sau evaluare instituțională directă la orice nivel.

10. Măsuri pentru garantarea originalității lucrărilor de orice fel și a creațiilor intelectuale

Încălcarea proprietății intelectuale se sancționează conform prevederilor legale în vigoare, constituie abatere majoră de etică profesională. Cauzele posibile ale unor astfel de manifestări o pot constitui lipsa de informație, ignorarea importanței și, nu în ultimul rând, atitudinea condamnată de încălcare a normelor etice. De aceea măsurile trebuie să înceapă cu informarea, cu prezentarea bunelor practici și doar în final cu restricții și sancțiuni.

Orice reproducere completă sau parțială a unor contribuții intelectuale trebuie să fie atribuită în mod corespunzător, specificând sursa (autorul/autorii, publicația cu titlul, editura, anul ediției). Lipsa atribuirii, ori atribuirea greșită poate genera confuzii și leza drepturile morale ale autorilor, constituind astfel o încălcare a deontologiei academice, deficiență în cel mai bun caz, culpă în cazurile grave.

Încălcarea drepturilor intelectuale înseamnă copierea unui text existent fără specificarea autorului, citarea neatribuită a unor idei, argumente, date, rezultate etc., prezentarea publică de către cineva a unor idei, rezultate de cercetare, ipoteze, date, reprezentări (vizuale, auditive), formule, algoritmi, demonstrații, secvențe de program etc. ale altor autori ca fiind ale sale

propriei, însușirea contribuțiilor intelectuale (traduceri, sistematizări, tabele, figuri etc.) ale altor autori și prezentarea lor publică, fără menționarea explicită a surselor acestor contribuții. Din această cauză cel care reproduce un material trebuie să precizeze exact cui aparține sau să enunțe că aceasta nu îi aparține în mod personal.

Constituie act de lezare a proprietății intelectuale sau a integrității academice și o prestație intelectuală (text vorbit, material audio sau video etc.) care produce o confuzie cu privire la proprietatea intelectuală. În cazul în care identitatea autorului este evidentă, reproducerea neatribuită a contribuțiilor altor autori nu este, în genere, sancționabilă.

Nu constituie încălcarea normelor etice citarea neatribuită a unor date, informații intrate deja în sfera culturii generale sau a cunoașterii comune, având în vedere faptul că autorii acestora sunt cunoscuți, fapta nu creează confuzie, îndoială sau o arogare frauduloasă de merite.

Dacă persoana care citează, specifică explicit faptul că citatul aparține altcuiva, precizând astfel că nu este autorul informațiilor citate, ea nu poate fi acuzată de utilizarea frauduloasă a surselor sau de încălcarea drepturilor de autor, dar i se poate reproșa lipsa de acuratețe, neglijența, etc.

Deși obligația atribuirii sursei este valabilă în toate cazurile, în cursuri, manuale, alte materiale cu caracter didactic, se presupune tacit că autorii transmit rezultate intelectuale acumulate în domeniu; ca atare, în aceste cazuri, există o mai mare libertate de a cita sau reproduce rezultatele altor autori, de a le lista sau sintetiza etc., cu precizarea surselor folosite, conform practicilor uzuale. Rămâne și în acest caz valabilă obligația profesională ca materialele didactice să conțină și un aport personal, distanțându-se astfel de simpla compilație a rezultatelor altor autori.

În cazul cursurilor, seminariilor, expunerilor în care nu se folosesc simbolurile specifice unui document scris, personalul didactic are obligația de a nu crea auditorului impresia falsă că i se comunică idei absolut originale, când, de fapt, ceea ce se transmite este doar o reproducere de rezultate ale altor autori. În toate cazurile de acest tip, nu trebuie să existe omisiune accidentală culpabilă a atribuirii, nici intenția de a-și aroga paternitatea unor contribuții străine, chiar dacă atribuirea precisă nu este posibilă în absolut toate cazurile și pentru toate unitățile de discurs.

Prezența unor contribuții originale într-o lucrare nu absolvă autorul de răspundere morală dacă pe lângă acestea materialul respectiv are fragmente neatribuite în mod corespunzător.

Reluarea într-un manual sau material didactic a unei contribuții proprii publicate anterior într-o lucrare de cercetare, publicarea aceluiași text personal într-o altă limbă nu sunt considerate culpabile, dacă autorul precizează acest lucru. Publicarea și republicarea în mod repetat a contribuției proprii poate fi considerată culpabilă din punctul de vedere al normelor de integritate academică, mai cu seamă dacă acestea se fac în vederea asigurării de beneficii nemeritate (câștigarea unui concurs sau a unor distincții etc.).

Studentii nu au voie să-și reproducă propriile lucrări în scopul obținerii de note la materii sau la probe diferite. Dacă această practică înseamnă și dobândirea de credite suplimentare cu aceeași prestație, fapta este catalogată drept fraudă și se sancționează cu anularea rezultatelor obținute și refacerea activității în cauză.

Membrii comunității academice – studenți, cercetători, personal didactic etc. – și aspiranții la acest statut au o răspundere morală personală vis-a-vis de respectarea proprietății intelectuale și a principiilor de bună practică. Necunoașterea sau ignorarea bunelor practici nu poate fi invocată în caz de încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală.

Membrii comunității academice în bloc și fiecare membru în parte are obligația de a manifesta intransigență față de atitudini sau practici ce lezează drepturile de autor – deoarece încălcarea

proprietății nu reprezintă doar o problemă personală a celui lezat, respectiv a celui vinovat ci este o moralitate publică care afectează în mod direct imaginea instituției. Senatul, consiliile facultăților și ale departamentelor, conducătorii Universității trebuie să se autosesizeze cu privire la aceste fapte, iar membrii comunității academice au datoria morală de a nu le trece sub tăcere sau ignora. Toleranța față de asemenea fapte sau conduite este considerată culpă și atrage după sine pedepse legale. Chiar dacă acțiunea nu intră sub incidența legii și nu poate fi pedepsit de justiție, el intră sub incidența normelor morale și a deontologiei universitare, și poate fi sancționat public moral și instituțional.

În cazul încălcării normelor etice în publicațiile periodice sau în volume apărute sub egida universității, redactorii revistelor sau directorul editurilor respective, sau membrii colegiilor de redacție vor semnala neîntârziat cazurile respective și vor lua toate măsurile pentru asigurarea reparațiilor morale necesare. Revistele vor publica în proximele numere texte de constatare a fraudelor intelectuale respective, condamându-le explicit și restabilind public drepturile de autor lezate. Editura va publica neîntârziat în revistele de specialitate texte similare, astfel ca proprietatea intelectuală să fie restituită public celor în drept într-un interval de timp cât mai scurt. În toate cazurile, se vor stabili precis responsabilitățile și se vor dispune măsurile necesare pentru evitarea acestora. Ascunderea unor asemenea episoade nedorite va fi considerată o culpă. Nerespectarea bunelor practici în cercetare sau a eticii profesionale atrage după sine pe lângă sancțiuni personale (ale doctorandului și ale conducătorului) și sancționarea instituției:

- a) retragerea calității de conducător de doctorat;
- b) retragerea titlului de doctor;
- c) retragerea acreditării școlii doctorale, ceea ce implică retragerea dreptului școlii doctorale de a organiza concurs de admitere pentru selectarea de noi studenți-doctoranzi.

11. Comisia de etică a Universității

Pentru transpunerea în viață și supravegherea aplicării principiilor de etică universitară, se înființează Comisia de etică a Universității Sapienia, a cărei structură și componență se stabilește la propunerea Consiliului de administrație, și se aprobă de Senat.

Membrii comisiei sunt persoane cu prestigiu profesional și autoritate morală care nu ocupă simultan funcții de conducere în universitate (rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitatea de cercetare-dezvoltare, proiectare, microproducție, creație artistică). Comisia de etică va conține cel puțin un reprezentant al studenților.

Comisia de etică a Universității Sapienia are următoarele atribuții:

- a) analizează și soluționează abaterile de la etica universitară, pe baza sesizărilor sau prin autosesizare, a plângerilor, conform prezentului Cod de etică;
- b) întocmește un raport anual referitor la respectarea principiilor și prevederilor din Codul de etică, care se prezintă rectorului, Senatului universitar și care, după aprobare constituie un document public;
- c) culege/adună, analizează și înregistrează problemele etice care pot apărea în viața universității și întocmește o evidență a problemelor etice, utilă nu numai în activitatea comisiei, dar și Senatului în elaborarea și adoptarea de regulamente și proceduri;

- d) contribuie la elaborarea și îmbunătățirea Codului de etică, care se prezintă Senatului universitar pentru adoptare și includere în Carta universitară;
- e) îndeplinește atribuțiile stabilite de legi cu privire la buna conduită în cercetare;
- f) răspunde pentru respectarea și implementarea prezentului Cod de etică ,
- g) elaborează propriul Regulament de funcționare și propune spre aprobare Senatului Universității,
- h) alte atribuții prevăzute de Legea educației naționale nr.1/2011 sau stabilite conform Cartei universitare.

Comisia de etică a Universității Sapiientia poate fi sesizată de orice persoană din instituție sau din afara ei. Identitatea autorului sesizării nu este divulgată în nici o situație. Comisia de etică nu poate lua în discuție nici o sesizare/plângere anonimă. În baza sesizării sau autosesizării, sau a unor plângeri, Comisia de etică analizează situația semnalată, și în cazul admiterii ei în principiu ca fiind de natură etică așa cum prevede prezentul Cod, demarează, conform Regulamentului propriu, acțiunea de cercetare privind cazul semnalat. În cazuri speciale, când problematica analizată depășește competența membrilor, poate apela la specialiști cooptați. Membrii Comisiei de etică, inclusiv specialiștii cooptați, vor respecta pe tot parcursul cercetării și nu numai inviolabilitatea autorului sesizării/plângerii. Comisia poate propune însă sancționarea acestuia, dacă în cursul anchetei se constată că, legat de fapta reclamată și cel care a formulat plângerea/sesizarea a încălcat la rândul lui dispozițiile Codului de etică.

Comisia de etică va lua decizii în urma unor deliberări. Deciziile luate, contrasemnate de juristul Universității vor fi comunicate în scris, în termen de 30 de zile de la admiterea în principiu a plângerii/sesizării, Consiliului de administrație al Universității, persoanei care a făcut plângerea/sesizarea, respectiv persoanei reclamate, și se vor referi la:

- descrierea faptei etice reclamate / sesizate,
- stabilirea faptului dacă s-a produs sau nu încălcarea dispozițiilor Codului de etică;
- consemnarea fazei de strângere a datelor;
- consemnarea faptului dacă persoana reclamată a recunoscut sau nu fapta săvârșită și dacă se face vinovată de săvârșirea faptei sau nu, eventualele circumstanțe atenuante sau agravante;
- decizia motivată a comisiei de etică. În decizie vor fi menționate toate elementele, care au constituit încălcarea Codului etic, precum și propunerile Comisiei privind sancțiunile disciplinare;
- propuneri de declanșare a răspunderii juridice, civile, administrative sau penale, după caz.

Sancțiunile care se pot aplica, conform art. 318 din Legea Educației Naționale 1/2011, personalului didactic și de cercetare și personalului didactic și de cercetare auxiliar, personalului administrativ, la propunerea Comisiei de etică universitară, pentru încălcarea eticii universitare sau pentru abateri de la buna conduită în cercetarea științifică sunt următoarele:

- a) avertisment scris;
- b) diminuarea salariului de bază, cumulată, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;
- c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de evaluare -

- doctorat, de master sau de licență
- d) destituirea din funcția de conducere din învățământ;
- e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă, conform legii.

Sanctiunile care se pot propune de către comisia de etică universitară, studenților și studenților-doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare sunt următoarele:

- a) avertisment scris;
- b) retragerea bursei sau ajutorului social pe o perioadă de o lună,
- c) retragerea bursei sau ajutorului social pe o perioadă de un an,
- d) retragerea bursei sau ajutorului social pe toata perioada studiilor rămase până la finalizare,
- e) interdicția de a reprezenta studenții în forurile de conducere studentești și universitare,
- f) exmatricularea;
- g) anularea certificatului sau diplomei de studii când s-a dovedit că s-a obținut prin mijloace frauduloase sau prin încălcarea prezentului cod.
- h) nerecunoașterea studiilor anterioare efectuate într-un program de studii întrerupt ca urmare a exmatriculării din cauze invocate de Codul de etică și deontologie profesională.

În cazul abaterilor de la prevederile Codului de etică, Comisia de etică universitară propune Consiliului de administrație al Universității stabilirea uneia din sancțiunile precizate.

În cazul abaterilor de la buna conduită în cercetarea științifică, a abaterilor grave stabilite de articolul 310 din Legea educației naționale nr. 1/2011, Comisia de etică universitară propune, conform Legii nr. 206/2004 cu modificările și completările ulterioare și a prezentului Cod de etică și deontologie profesională una sau mai multe dintre sancțiunile precizate.

Sanctiunile stabilite de Consiliul de administrație al Universității Sapiientia sunt puse în aplicare de către decan sau rector, după caz, în termen de 30 de zile de la stabilirea lor.

Răspunderea juridică pentru hotărârile și activitatea Comisiei de etică revine Universității ca persoană juridică.

12. Dispoziții finale

Fiecare membru al comunității academice are obligația să-și însușească și să respecte prevederile Codului de etică și deontologie profesională.

Șefii departamentelor, compartimentelor și serviciilor vor prelucra subalternilor sub semnătură Codul de etică.

Încălcarea prevederilor Codului de etică și deontologie profesională implică declanșarea procedurii de cercetare și luare de măsuri disciplinare și penale, în funcție de caz.

Codul de etică va fi revizuit periodic, modificările operate devenind prevederi regulamentare în urma aprobării lor de către Senatul Universității Sapiientia.

Încălcarea prevederilor prezentului cod implică sancțiuni potrivit Codului Muncii și Legii educației naționale, respectiv a Regulamentului intern de funcționare pentru personalul angajat pe bază de contract, respectiv potrivit Regulamentului de studii pentru studenți.

Prezentul Cod de etică și deontologie universitară a fost aprobat de Senatul Universității Sapiientia în ședința din 23 martie 2012.¹, modificată în ședința din 29.04.2016.

PREȘEDINTE,
Prof. univ. dr. Kása Zoltán

Consilier juridic,
Av. Zsigmond Erika

¹ *Notă: Prezentul document are la bază: Legea educației naționale nr. 1/2011, Codul etic al Fundației Sapiientia-Universitatea Sapiientia, Codul etic al Universității Tehnice Gh. Asachi din Iași, Codul de etică al Universității București, Codul etic al Universității din Veszprém.*